

KULTÚRA

ROČNÍK XVII. – č. 16

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

17. SEPTEMBRA 2014

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Budúci rok 13. mája uplynie 98 rokov odvtedy, ako do dejín vstúpil fenomén Fatima. Bolo to vo veľmi vážnom období dejín ľudstva: Na rôznych bojiskách Európy (a nielen Európy), na zemi, na mori i vo vzduchu zúrila veľká vojna, akú svet v takom rozsahu ešte nikdy predtým nezažil. V Rusku, na ktoré je fatimské posolstvo obzvlášť zamerané, bolo už v tom čase po prvom februárovom prevrate. Cár Mikuláš II. pod náporom slobodomurárskych síl v generalite i v časti ruskej šľachty, ako aj pod tlakom domácich a zahraničných revolučných zoskupení, po mnohých porážkach na frontoch, odstúpil a moci sa ujala Dočasná vláda.

Svet úpel pod ťarchou hrôz, ktoré svetový konflikt prinášal, stále nechápajúc, ako sa dostal do tejto mizérie. Na dobových fotografiách, ktoré sa objavujú v tlači pri príležitosti storočnice začiatku prvej svetovej vojny, vidíme napr. hlúčky mladíkov v Berlíne i v Budapešti, ako s nadšením prijímajú správu o vyhlásení vojny a všeobecnej mobilizácii. Tešia sa, že narukujú. Z ich tvári, podobne ako aj z nápisov na vagónoch s čerstvými prídelmi regrútov na front, srší presvedčenie o tom, že so Srbmi to rýchlo skončujú a bude pokoj...!

Ale po troch rokoch vojny ľudstvo si s hrôzou uvedomovalo, že bolo nechtiac zavlečené do zdĺhavej vražednej vojny s

Od Fatimy k dnešku

nevidaným množstvom ľudských obetí na francúzskom, balkánskom i ruskom fronte, o akom sa ani nesnívalo plánovačom v generálnych štáboch! A to ešte nevedeli o hrôzach, ktoré mal priniesť už v nasledujúcom mesiaci novembrový bolševický prevrat v Rusku. Bolševici, ktorí sa násilím zmocnili vlády a

EMIL VONTORČÍK

tento prevrat dodatočne nazvali Veľkou októbrovou socialistickou revolúciou (VOSR), začali s pomocou svojich ozbrojených revolučných gárd kontrolovať život v Petrohrade i v Moskve. Ľudstvo sa ocitlo na prahu nového, apokalyptického obdobia revolučného teroru a plánovitého vyvražďovania všetkých, ktorí sa nechceli podrobiť novej ideológii a revolučnej bolševickej moci a komunistická ideológia začala pôsobiť na celú Európu, na celý vtedajší svet.

Týchto pár riadkov nevystihuje dostatočne epochálny význam roku 1917 pre ďalší vývoj celého ľudstva. A už vonkoncom si vážnosť a význam udalostí neuvedomovalo vtedajšie obyvateľstvo Európy práve tak, ako si to neuvedomuje, resp. nechce uvedomiť dnes! Vtedy vystupuje na scénu svetových dejín Fatima. Neveľká dedinka, vzdialená okolo stovky kilometrov severne od hlavného mesta Portugalska Lisabonu. Tu sa Panna Mária 13. mája po prvýkrát zjavuje na poli zvanom Cova da Iria trom deťom z osady Aljustrel, patriacej do obce Fatima: Lucii Santosovej, Františkovi a Hyacinte Martovcom, pastierikom oviec vo veku 10, 9 a 7 rokov. Tu im hovorí, že sa im na tomto mieste bude každý mesiac v tom istom čase zjavovať až do 13. októbra toho istého roku 1917.

Boli to deti zo sedliackych rodín, ešte ani nechodili do školy a nevedeli písať a čítať, ale v oboch početných rodinách už v tomto veku pomáhali pasením oviec. Čo však už v tomto veku vedeli, ako deti z katolíckych rodín - modliť sa ruženec. Nebolo dňa, aby neprerušili svoje detské hry na

Karol Ondreička: Slovenská madona

poli pri pasení a modlitbou ruženca neobrátili svoju pozornosť k Bohu a Panne Márii.

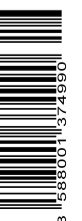
Keď sme pred pätnástimi rokmi s priateľom navštívili Fatimu po prvýkrát, zistili sme, že to je už iná krajina a iné prostredie, ako sme ho poznali zo starých historických fotografií z počiatku minulého storočia. Tam, kde sa na starých fotografiách rozprestiera pole a pastviny Cova da Iria, patriace rodine Santosovcov, teraz stojí obrovský komplex baziliky a veľkého námestia pred ňou. Niekdajšia osada Aljustrel, rodisko všetkých troch omilostených detí, zmenilo svoju tvár podobne ako celá niekdajšia obec Fatima.

A predsa i po takmer storočnom časovom odstupe chodí človek po týchto miestach s bážňou, uvedomujúc si, že je to miesto, na ktorom sa odohrala v priebehu posledného historického zjavenia z 13. októbra 1917 sľúbeným svetelným zázrakom a s ním spojenými udalosťami manifestácia nadpozemskej sily iného druhu, než na akú je človek na tejto Zemi zvyknutý.

Udalosti sa odohrali v čase, keď už fotografia všetky viditeľné udalosti zaznamenala a katolícka i protináboženská tlač sa o týchto udalostiach naširoko rozpisovala.

Do novodobého vývinu ľudstva na prahu informačnej epochy vstúpil teda nový fenomén - Fatima, s bezprostrednou komunikáciou s nebom, a to prostredníctvom Matky Božej, viditeľnej trom malým zbožným, sveta neznalým deťom. Meno Fatima vošlo do všetkých svetových jazykov ako nový pojem s novým obsahom. Tento nový fenomén bol v roku svojho zjavenia a v nasledujúcom povojnovom období taký silný, že rozrušil slobodomurárstvom starostlivo utkanú mocenskú sieť vo vtedajšom Portugalsku a ovplyvnil spoločenské vedomie v prvom rade v Portugalsku i na celom Iberskom polostrove, podobne ako aj v mnohých krajinách Európy v nepomerne väčšom informačnom a spoločenskom rozsahu ako v predchádzajúcom storočí zjavenie Panny Márie v pyrenejských Lurdoch.

(Pokračovanie na 3. strane)

(Pokračovanie z 3. strany)

Tak ako meškala požiadavka fatimskej Matky Božej na zasvätenie Ruska jej Nepoškvtnému Počatiu, podobne meškalo naplnenie ďalšej požiadavky Matky Božej tlmočenej Lucii na zverejnenie tretej časti fatimského tajomstva. Roku 1958 Pius XII. zomiera a Lucia podľa pokynov Panny Márie posielala prostredníctvom svojho biskupa r. 1957 tretiu časť tajomstva v zapečatenej obálke do Vatikánu s tým, že by to malo byť otvorené v roku 1960. Pápež sv. Ján XXIII., ktorý bol vtedy zaujatý prípravou na II. vatikánsky koncil, prenechal túto starosť svojmu nástupcovi.

Na II. Vatikánskom koncile poľskí biskupi na čele s kardinálom Štefanom Wyszyńským požadovali, aby práve pri príležitosti koncilu sa urobilo zasvätenie Ruska, ktoré si Panna Mária želala. (Členom poľského episkopátu bol vtedy aj mladý krakovský arcibiskup Karol Wojtyła.) Ale biskupi zo západných krajín namietali, že to naruší rozvíjajúci sa ekumenizmus.

Pápež Pavol VI. Fatimu síce navštívil, ale ináč sa o treťom posolstve mlčalo. Možno by ani nebolo zverejnené, keby nie nástupu nového pápeža, mariánskeho čiteľa Jána Pavla II., ako aj atentátu naňho práve 13. mája 1981. Pokus o atentát údajne predpovedal desať rokov predtým sv. Páter Pio. Atentát tiež predpovedalo tretie tajomstvo z Fatimy, ako to vyplýva z vatikánskej analýzy. Turecký atentátnik Ali Agca sa podivil, keď sa dozvedel, že pápež žije. „Ja som nikdy nepochybil!“ poznamenal. Aj sv. Ján Pavol II. to považoval za zázrak a dával to do súvisu s Fatimou. Po vyzdravení v nasledujúcom roku cestoval do Fatimy a 25. marca 1984 uskutočnil v spojení s biskupmi sveta požadované zasvätenie, ktoré opäť nebolo úplné, ale bolo podľa sestry Lucie bolo prijaté.

Zdá sa, že prekvapujúce a nečakané udalosti z roku 1989 v strednej a východnej Európe boli odpoveďou

neba na to, čo Najsvätejšia Panna predpovedala v roku 1917: „Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa obráti, a svetu bude dopriane obdobie mieru.“

S osobou pápeža Jána Pavla II. je spojená aj finálna časť fatimského odkazu ľudstvu - zverejnenie tretej časti fatimského posolstva. Je pravda, že Svätá stolica (pápežská kúria za Pia XII. a Ottavianiho) po prvýkrát v dejinách Cirkvi prevzala na seba zodpovednosť za tento dokument, ale aj v osobe pápeža Sv. Jána XXIII. rozhodla, že nebude zverejnený v čase, ako bolo požadované Pannou Máriou prostredníctvom sestry Lucie, t. j. v roku 1960. Opäť to bol pápež Sv. Ján Pavol II., ktorý po uzdravení po atentáte rozhodol osobne, že tento text bude publikovaný, a to slávnostným spôsobom pred celým svetom, aby ho počuli nielen veriaci, ale aj neveriaci, celý svet všetkých rás a náboženských vyznaní. Stalo sa tak roku 2000 na prahu nového veku vo Fatime. Rozhodnutie pápeža Sv. Jána Pavla II. oznámil štátny sekretár kardinál Angelo Sodano vo Fatime 13. mája 2000 na konci svätej omše, pri ktorej Svätý Otec vyhlásil Františka a Hyacintu za blahoslavených za prítomnosti sestry Lucie.

Toto posolstvo bolo hneď v nasledujúcom mesiaci 26. júna 2000 publikované spolu s doprovodným teologickým komentárom kardinála Josepha Ratzingera, vtedajšieho prefekta Kongregácie pre náuku viery, ktorý predstavil text tretieho tajomstva, aj svoj komentár na tlačovej konferencii pred celým svetom. Za takýchto podmienok nie je už možné hovoriť o fatimskom zjavení ako tzv. súkromnom zjavení a nemožno ani znižovať jeho význam pre ľudstvo. O jeho význame svedčia aj výnimočné slová, ktoré predniesol Sv. Ján Pavol II.: „Výzva

Panny Márie, našej Matky, uskutočnená vo Fatime, je daná tak, aby sa celá cirkev cítila zviazaná k odpovedi na žiadosti Našej Matky (...). Posolstvo vyžaduje úsilie v tomto smere (...).“ V tomto zmysle bol sv. Ján Pavol II. skutočne pápežom Fatimy v duchu svojho hesla Totus tuus. Ale kvôli pravde musíme však priznať aj to, že všetci pápeži od roku 1917 Fatimu uznali.

Text tretej časti fatimského tajom-

Od Fatimy k dnešku

stva, ako ho trom pastierikom zjavila Panna Mária 13. júla 1917 a ktorý napísala sestra Lucia 3. januára 1944 znie takto:

„Píšem v poslušnosti voči tebe, Bože, ako mi prikazuješ skrze Jeho Excelenciu, pána biskupa z Leiry, i z poslušnosti voči tvojej i mojej Najsvätejšej Matke. Po dvoch častiach, ktoré som už vysvetlila, videli sme po ľavej strane Našej Panej tak trochu vyššie anjela, ktorý mal v ľavej ruke ohnivý meč. Šľahali z neho ohne a zdalo sa, že tieto plamene by mali podpáliť svet. Ohne však hasli, keď prišli do styku s jasom, ktorý vychádzal z pravej ruky Našej Panej, ktorú mala obrátenú k anjelovi. Anjel pravou rukou ukazoval na zem a silným hlasom povedal: Pokánie, pokánie, pokánie. Potom sme videli v obrovskom svetle, žiariacom z Boha, bolo to niečo podobné ako keď vidíme osoby v zrkadle, ktoré pred ním prechádzajú, biskupa oblečeného v bielom. Mysleli sme si, že to by mohol byť Svätý Otec. Rozliční ďalší biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky vystupovali na strmú horu, na vrchole

ktorej bol veľký kríž z neotesaných kameňov akoby z korkového duba. Svätý Otec predtým než tam prišiel, prešiel mestom, ktoré bolo spolovitec zničené a veľmi trasľavým krokom, zničený bolesťou a utrpením, modlil sa za duše mŕtvych, ktorí ležali na ceste. Keď prišiel na vrchol hory, kľakol si pod tým veľkým krížom. Vtom ho zabila skupina vojakov, ktorí naňho strieľali z pušiek i šípami. Takisto zahynuli jedni po druhých aj ďalší kňazi, rehoľníci a rehoľné sestry, rozliční laici, muži a ženy rozličných skupín a postavenia. Pod obidvomi ramenami kríža stáli dvaja anjeli. Každý z nich mal v ruke krištáľovú nádobu, do ktorej zberali krv mučeníkov a kropili ňou duše, ktoré sa približovali k Bohu.“ (Il messaggio di Fatima. Citta del Vaticano: Congregazione per la Dottrina della Fede, [2000]).

Od roku 2000 sa v Cirkvi i mimo Cirkve rozvinula, neraz i veľmi búrlivá, diskusia o tom, či tretia časť posolstva bola zverejnená celá... K tomu by som iba toľko povedal: Keď človek číta už vyššie citovanú knižku „Sestra Lucia hovorí o Fatime. Spomienky sestry Lucie, prvé slovenské vydanie, marec 1995“ a pochopí jej úzkostlivý vzťah k pravde, tak nemôže si predstaviť jedno, že by táto omilostená osoba klamala pred svetom kvôli komukoľvek na svete... A nakoniec, kvôli čomu? Že sa príslušníkom jedného radikálneho krídla zdá byť obsah zjavenia málo výstražný?

Čo ešte chcu počuť, keď na vlastné oči vidia, ako si, k svojmu osudu ľahostajné ľudstvo pripravuje, čo i len cez nerešpektovanie prírodných zákonov i biologickej podstaty človeka a jeho mravného základu hrob svojej dvetisíc rokov budovanej kresťanskej civilizácie?

Utrpenie ľudstva a trest za odklon

od Boha je strašný. Ale ešte strašnejšia je predpoveď toho, ako ľudstvo stráca svoju vieru a voči svojmu Stvoriteľovi obracia ľahostajnú tvár... Ak dvadsiate storočie bolo storočím mučeníkov, tak nastávajúce je už dnes viditeľne aj obdobím odpadlíkov a mravného rozkladu, aký nezažili ani v starozákonnej ére. Ak v minulosti človek obracal tvár k Bohu, dnes vedome odvracia tvár od Boha v duchu hesla, naočkovanej markusovskou novou ľavicou: Žiť a užiť! Tomuto cieľu sú vedome smerované všetky oblasti sekularistického duchovného života, všetky zložky a nástroje kultúrneho života, zábavy, informačnej techniky a šoubiznisu, či pornopriemyslu. Mnohé svetské autority a mocenské centrá podporujú stádovitosť a bezmyšlienkovitosť masového konzumenta oddaného jedinej pravde, poskytovanej masmediálnou mocnosťou, o ktorej človek ani nevie, v čích rukách je, tak ako to predpovedal J. Orwell vo svojich knihách, najmä v románe Tisícdeväťstoosemdesiatštyri (1984). Vieme však to, komu slúži!

A čo veriaci kresťania? Nesú bremeno života, v duchu evanjelia, Kristovho zjavenia, opäť a opäť si pripomínajúc všetko to, čo starostlivá Nebeská Matka vo svojich zjaveniach v La Salette, v Lurdoch, ale najmä vo Fatime a teraz v Medžugorji a na iných miestach sveta pripomína: Žite podľa evanjelia, pravda života v Bohu a vo večnosti je iná, než ponúka svet. Pokiaľ ju akceptujete, nebojíte sa prítomnosti tu na zemi, ani budúcnosti vo večnosti. Cirkev vedie vedome-žijúcich členov ľudského spoločenstva od kolisky až po hrob a po prechod do večnosti.

Hoci verných Kristových nasledovníkov, ktorí počúvajú naliehavé volanie Božej Matky, ubúda, ale pribúda tých, ktorí žijú svoj život s Bohom jednoznačne a bez kompromisov. Viera sa prehľbuje ako nikdy predtým. O tom však inokedy v ďalšom pokračovaní.

EMIL VONTORČÍK

Zázrak s tancujúcim slnkom na vlastné oči videlo stotisíc pútnikov

Slovenský národ sa môže chváliť slávnou históriou už v prvých storočiach svojej existencie. Keď sa v srdci Európy medzi 8. a 11. storočím tvorili národné spoločenstvá, k tomu podstatne prispievali dva základné faktory: vlastná štátnosť a vlastná cirkevná organizácia. Práve v tomto národotvornom procese vtedajší naši predkovia tvorili pioniersku špičku. Ich iste oveľa staršie Nitrianske kniežatstvo franské historické pramene zaznamenali už roku 827, keď bavorský arcibiskup Adalrád z ďalekého Salzburgu sa unúval prísť do Nitry, aby tam vysvätil murovaný kostol nášho kniežata Pribinu. Niečo podobného dosiahli vtedajšie české kmene až o dobré polstoročie neskôr, Poliaci až o viac než celé storočie neskôr, a Maďari až na samom konci 10. storočia.

Podobne to bolo aj s vlastnou cirkevnou organizáciou. Misijným arcibiskupom vtedajších Slovákov sa stal sv. Metod roku v 869 a ich sídelným arcibiskupom-metropolitom v meste Morava (asi dnešné Staré Mesto) v roku 880. Na porovnanie stačí poukázať na to, že Praha dostala biskupstvo, aj to iba podriadené nemeckému arcibiskupovi v Mainzi, v roku 973 a na vlastné arcibiskupstvo musela čakať až do roku 1344. Aj Poliaci dostali arcibiskupstvo okolo roku 1000, teda súčasne, alebo iba niekoľko rokov po Maďaroch. Kresťanská a kultúrna misia svätých bratov Konštantína-Cyrila a Metoda, ktorú si vyžiadal náš kráľ Rastis (nepresne nazývaný Rastislav) v roku 863, znamenala začiatok novej historickej epochy nielen pre Slovákov, ale aj pre značnú časť európskych národov.

Strata štátnej samostatnosti v 11.-12. storočí zastavila onen sľubný vývoj a dala celkom iný smer našim národným dejinám. Iba kresťanská viera, už pevne zakorenená v slovenskej spoločnosti pomohla nám zachovať aj našu národnú identitu. Tá však zákonito „kulhala“ ako chôdza človeka, ktorý stratil jednu nohu. Až pod vplyvom európskeho hnutia „oživenia národov“ v 19. storočí naši poprední muži obnovili proces rastu národného povedomia a pripravili cestu k opätovnému získaniu vlastnej štátnej organizácie. Jedným z najdôležitejších a najúspešnejších verejných činiteľov obnovy slovenskej štátnosti v 20. storočí bol katolícky kňaz, ružomerský farár, od roku 1924 pápežský komorník a od roku 1927 infulovaný pápežský protonotár, ktorým zriedkavým čestným titulom ho vyznamenal pápež Pius XI., keď pražská vláda nepripustila jeho vymenovanie za biskupa. Popri týchto cirkevných hodnostiach bol aj predsedom Slovenskej ľudovej strany, poslancom Národného zhromaždenia v Prahe, dlhoročným predsedom Spolku sv. Vojtecha a zastával celý rad iných verejných funkcií.

Andrej Hlinka sa narodil 27. septembra 1864 v Černej pri Ružomberku. Pochádzal z chudobnej rodiny. Poznal ťažkú sociálnu a kultúrnu situáciu nášho ľudu, a preto sa ako kňaz venoval jeho povzneseniu. To mu však vynieslo najprv nepochopenie, neskôr aj prenasledovanie cirkevnými trestami zo strany jeho neslovenského biskupa, ktorým vtedy bol gróf Sándor Párvy de Kiskonya (1848 - 1919). No Hlinka mal nevšednú odvahu dovoliť sa spravodlivosti až v Ríme, kde pápež sv. Pius X. uznal jeho nevinnosť a oslobodil ho od cirkevného trestu. Stal sa vedúcou osobnosťou slovenského boja za uznanie osobitosti Slovákov ako plnoprávneho národa, aj keď iba krátko pred smrťou uvidel záblesk realizácie týchto národných túžob. Zomrel totiž 16. augusta 1938. Hlinku si uctil a miloval nielen slovenský národ, ale aj najväčšia časť obyvateľov Slovenska a ešte väčšia časť Slovákov roztrúsených po širom svete, najmä v Amerike, ako Otca národa. Poznali a obdivovali ho aj významní európski štátnici a komentátori medzinárodného politického diania.

Rakúsky univerzitný profesor a diplomat Otto Forst de Battaglia krátko po Hlinkovej smrti publikoval v belgickom katolíckom časopise „La Revue Catholique des Idées et des Faits“, ktorý vychádzal v Bruseli, obsiahly nekrológ, ktorý sa začínal slovami: „Kňaz Andrej Hlinka, tak ako Mojžiš, odišiel do večnosti práve v čase, keď národ, ktorého bol ucteným vodcom, sa chystá zmocniť prislúbennej zeme.“ Na vyše troch stranách veľkého formátu predstavil stručný životobeh Andreja Hlinku, ktorý zakončil hodnotením: „Z jeho ducha vyšla tá obdivuhodná spoločenská a politická organizácia, ktorú animuje ľudová strana. Hlinkovi treba ďakovať za nezmerný mravný pokrok, ktorý Slováci

urobili v poslednom polstoročí. Jemu, ktorý nebol žiadnym umelcom, ani spisovateľom, patrí vďaka ako najhlbšiemu pôvodcovi za ten obdivuhodný rozvoj slovenskej poézie a prózy, ktorý vytvorili spisovatelia hlinkovského charakteru, ako Hlbina, Gašpar alebo Milo Urban. ... Trúchliaci národ oplakáva v Andrejovi Hlinkovi vodcu, ktorý ho vyslobodil z otroctva a dovedol do zasľúbenej zeme, v mene Pánovom.“

Aj bratislavské „Židovské noviny“ už 19. augusta 1938 písali: „Slovenský národ má veľkého mŕtveho. Oplakáva svojho syna, ktorý hlboko zaryl svoje meno do slovenských dejín. (...) Ani my Židia nemôžeme ostať stranou. Jeho verejná

gencie, s ktorou sa rád stýkal. Svoju dôveru okázale dal najavo, keď v pamätnom procese ružomerskom roku 1906 za svojich obhájcov si zvolil židovských advokátov Dr. Izidora Bihelera a Dr. Bernáta Hillera. A keď roku 1909 Ružomberčania poslali panovníkovi žiadosť, aby v Segedíne uväznený Hlinka bol oslobodený - na žiadosti boli i podpisy všetkých ružomerských Židov. (...) Keď sa skloníme i my pred pamiatkou tohto muža a zúčastníme sa na smútku slovenského národa, dávame tým česť jeho statočnému zmýšľaniu, ktoré voči nám preukázal.“

Krátko po dosiahnutí štátnej suverenity, 23. apríla 1939 Slovenský snem ho uctil schválením

Andrej Hlinka

činnosť zasiahla i do našich radov a zavdala nám príčinu určiť svoj postoj k nemu. Roky svojej mladosti strávil v Ružomberku v ovzduší, ktoré vzdor rôznemu politickému rozvrstveniu spojilo spoločensky všetkých ľudí dobrej vôle, kresťanov i Židov. Styk bol medzi ním a Židmi úprimný a srdečný. Ctil a vážil si svojich židovských spoluobčanov a ako farár hlásal náboženskú znášanlivosť. Jeho bystrý zrak spoznal duševné hodnoty ružomerskej židovskej inteli-

žákona č. 83/1939: „Andrej Hlinka sa zaslúžil o slovenský národ.“ Tento zákon, vtesaný do mramorovej tabule, zdobil zasadaciu sieň Slovenského snemu do roku 1945. Z príležitosti 5. výročia Hlinkovej smrti 16. augusta 1943 vatikánsky denník L'Osservatore Romano napísal, že Andrej Hlinka, „pravý apoštol Kristov, poníženy syn Katolíckej cirkvi a veľký národný hrdina ostáva večne živý a prítomný vo svojom národe, vernom jeho programu: Všetko pre Boha a pre národ!“

Obnovenú štátnosť Slovákov však zmetla vojnová metelica, ktorá sa prevalila na Slovensko v rokoch 1944-1945. Roduverní štátni činitelia predvídali, že bolševická záplava bude prenasledovať Cirkev a mohla by sa pomstiť aj na telesných pozostatkoch Otca národa. Preto včas previezli truhlu s Hlinkovým telom a uložili ju na bezpečnom mieste. Bolo to veľmi obozretné opatrenie, lebo ako všetci vieme, nepriatelia slovenského národa a Katolíckej cirkvi 27. septembra 1944 - teda v deň, keď by sa bol Hlinka dožil 80 rokov života - bombardovaním rozmetali Hlinkovo mauzóleum v Ružomberku. Mohlo sa rekonštruovať až v roku 1990.

Doposiaľ mnohých z nás trápí otázka: Kde boli uložené telesné pozostatky Andreja Hlinku? Na túto otázku môžem bezpečne odpovedať, že Hlinkovo telo bolo uložené v Bratislave. Ale nie v kostole, ani na cintoríne, lež na takom nenápadnom mieste, na ktoré by veľmi ťažko mohli prísť tí, čo by ho chceli profanizovať alebo zničiť.

Preto ma nepresvedčili rozličné chýry, ktoré kolovali od roku 1990 o mieste uloženia Hlinkovho tela. Vládny činiteľ, ktorý viedol operáciu záchranu Hlinkovej truhly z mauzólea v Ružomberku a dnes už nežije - bol to podpredseda vlády a minister národnej obrany SR Štefan Haššík (1898 - 1985) zaslal do toho iba tri osoby. Tieto museli odprisať najprisnejšie tajomstvo, do ktorého po smrti jedného z nich zasvätia vždy zase iba jednu osobu. Táto prisaha ich zaväzuje neprežradiť tajomstvo až dotiaľ, kým Slovensko nebude mať svoj suverénny a nezávislý štát, spravovaný slovenským kresťanským parlamentom a slovenskou kresťanskou vládou. To sa musí presvedčivo prejavovať na jeho zákonodarstve a na jeho vnútornej i medzinárodnej politike, a musia byť o tom súhlasne presvedčení všetci traja nositelia tajomstva.

Situácia sa však zmenila novým, dnes už bezpečne zisteným faktom. V krypte pod katedrálou sv. Martina v Bratislave sa našla truhla, do ktorej bolo uložené telo Andreja Hlinku a v ktorej bolo v roku 1944 prevezené do Bratislavy. Počas veľkých reštauračných prác, ktoré sa v roku 2003 konali v tom katedrálnom chráme, mal som možnosť tú truhlu dôkladne poprezeráť, zmerať všetky podrobnosti a porovnať s fotografickou dokumentáciou v mojom archíve. Navyše som na nej zistil doposiaľ nepovšimnutý malinký kovový štítok s adresou pražskej firmy, ktorá tú kovovú truhlu zhotovila. Zhoda adresy firmy s adresou účtu, na ktorú mesto Ružomberok podľžnosť za vyhotovenie truhly vyplatilo, poskytla argument, ktorý vylučuje akúkoľvek ďalšiu pochybnosť. Preto som mohol fundovane vyhlásiť, že je to skutočne pravá truhla Andreja Hlinku. Na základe tohto zistenia mesto Ružomberok dosiahlo prevezenie truhly, jej reštaurovanie a uloženie v Mauzóleu v blízkosti farského kostola, v ktorom Andrej Hlinka až do smrti vykonával svoju kňazskú službu.

Otázkou ostáva, ako sa tá truhla dostala na to miesto, ktoré nie je miestom jej pôvodného uloženia v Bratislave, a hlavne kde sa nachádzajú teraz telesné pozostatky Otca národa. Je tu viacero možností, ktoré sa dajú vyvodit' z doteraz zistených faktov. Niektoré z týchto možností už boli kompetentnou cirkevnou autoritou preverené a dokázali sa nereálne. Ďalšie sa budú postupne preverovať, a tak môžeme dúfať, že sa v dohľadnom čase vzácna cirkevná i národná relikvia nájde a bude uložená na dôstojné miesto, aké jej patrí.

Je však na zamyslenie fakt, ktorým sa dejiny Slovákov odlišujú od všetkých kultúrnych národov. Sme jediným národom v Európe, ktorý si nedokázal zachovať a uctiť hroby významných osobností svojich dejín. My jediní nevieme, kde bol pochovaný Pribina, ani Rastis, ani kňaz - záchranca vtedajšej štátnosti Slavomír, ani náš prvý arcibiskup-metropolita sv. Metod, ani ním určený nástupca biskup Gorazd, ale ani slávny kráľ Svätopluk I. Veľký z našej dávnej minulosti. A podobne nevieme z našich najnovších dejín, kde je pochovaný Andrej Hlinka, a do nedávna sme nemali istotu ani o tom, kde bol pochovaný kňaz - prezident Slovenskej republiky Jozef Tiso. Lebo „Všetci títo si získali slávu v dejinách svojho národa a už za ich života sa im dostalo pochvaly“ a „Chváliť nám patrí slávnych mužov, svojich otcov podľa ich činov, svojou odvekou veľkodušnosťou.“ (Sir, 44, 7 a 44, 1)

VOJTECH MIHÁLIK

LORETÁNSKE LITÁNIE

*Som Mária, som Panna najčistejšia, Dcéra Božia, Matka Ježiša Krista, Syna Božieho,
bez ktorého nedosiahnete zmilovania, ba veru stojaci padnete a padlí nevstanete bez Neho,
On spolu s Bohom Otcom nebeským a s Bohom Duchom Svätým v Najsvätejšej Trojici ako jeden Boh vás ovláda,
som Mária, som Svätá, ktorá pošliapala hlavu hadovu, aby vaše záhrady kvitli a žili bez hada,
som Svätá, ktorá som vám v biede zimnej noci v mraznej maštali medzi somármi a volmi Boha porodila,
som Svätá Panna paniien, počúvam vaše modlitby, mýtnici a farizeji, a som Prímluvnicou vášho úsilia,
som Mária a orodujem za vás.*

*Zvelebujte moje materstvo, lebo jeho obsahom je Ježiš Kristus, sila vašich pádov, oheň vášho vykúpenia,
zvelebujte moje materstvo, ja som Mária božej milosti, pretože moja hrud' až do konca sveta bude sedmorakými mečmi prerezaná,
medzi všetkými matkami všetkých čias a národov niet čistejšej a belšej matky ako ja som,
som Matka najčistotnejšia žiarim ako hviezda nad priepasťou hriechu, nad nenávisťou a láskou, nad priestorom a časom,
som Matka nepoškrvená a nepoškrvená som pre výstrahu všetkým matkám, ktoré sa brodia v stokách rozkoší, v prhlave a špine
som Neporušená, počúvajte to vy, ktoré zabijate detské plody vo vlastnom tele bez ošialu, že to len mŕtve mäso hynie,
som Mária a orodujem za vás.*

*Vidím vaše päste, ktoré oproti mne dvíhate v nenávisti, vidím aj vaše ruky zbožne zopäté,
ktoré ma zajtra budú kameňovať, pretože som Mária premilá a pretože už nielo lásky na svete,
z tisícich zázrakov som najtajomnejším, ale sladkosť mojej nepochopiteľnosti je ako belasá dialka vábivá,
som Matka dobrej rady, teda Matkou Ducha Svätého a, pravdaže aj vás, ak ešte vo vás prebýva,
ba nielen to: som Matkou Stvoriteľa, čo ma stvoril pre slávu nebies a preto, aby mal kto stierať vaše slzy a slziť nad vami,
som Matkou Boha Spasiteľa, som horiaci víchor lásky, more materstva, pretože som požehnaná medzi ženami,
som Mária a orodujem za vás.*

*Som Panna najmúdrejšia, preto sa zo mňa smejú všetky ploštice ateizmu, chrčiac v tme rozumu, v závidi a blude,
som Panna ctihodná a preto sa mi nedostáva cti, moje meno je na posmech, sa šliapalo, sa šliape a sa šliapať bude,
som Panna chválitebná na zlosť všetkým vám, ktoré ma miesto chvály slinami nenávisti oplývate,
ale moja moc týči na zlobou ako plamenný stĺp, som vodná ruža voňavá, vyrastajúca v močiari a blate,
som Panna dobrotivá, som vám, panny, príkladom trpezlivosti, keďže nebo je veľmi vysoko a keďže bezo mňa nečuje vašu prosbu tichú
a som Panna verná na zahanbenie vás, ktoré nosíte moje meno a vymieňajú si lásky ako pančuchy tak v krvi srdc si kúpete svoju pýchu,
som Mária a orodujem za vás.*

*Do zrkadla mojej Spravodlivosti by sa mali dívať všetci, ktorí súdia len preto, aby sami nebolí súdení,
pred stolicou mojej Múdrosti by mali pokľaknúť všetci mudrlanti, lebo múdrosť sveta, ktorá zabíja, je bez ceny,
potom by jedinečná radosť rozpalovala vaše srdcia, pretože ja nie som len jej dôsledok, ja som sama prvá príčina,
z nádoby mojej lásky šľahá vozvýš priezračný a jasný plameň ducha, ambra voňavá sa od zeme až po oblohu rozpína,
z nádoby mojej cti môžete piť sladké prúdy do vôle, som čisté vína kráľovské i voňavý a dobrý chlieb,
som misa vašej pobožnosti, ja som váš ofrfláný škapuliar i ruženec, ba - pravdu povediac - som slúžka vašich modlitieb,
som Mária a orodujem za vás.*

*Som Ruža mystická a kvitnem v šere priestranstiev, kde hviždia nočné víchry hriechu, zúfalstva a poníženia,
som Veža Dávidova, dívajte sa na mňa vysoko a žasnite, že po žene, ktorú anjel vyhnal z raja, v takej výške môže sa skvieť žena,
som Veža zo slonovej kosti pre večnú túžbu umelcov mať silu stavať stĺpy, na ktorých slnko bude spávať a ktoré čas nevyvráti,
som zlatý Dom a preto ma nenávidia bohatí a mocní vášho sveta, som jediná, robotníci a sedliaci, ktorá vám za vaše skryté slzy spravodlivo platí,
ja som aj vzácna Archa úmluvy, hoci som bola dávno pred Mojžišom práve ako semeno, ktoré raz získa svoju farbu a vôňu kvete,
na sedemdesiatich siedmich pilieroch stojím ako Brána mohutná a verte, že sa iba skrze mňa do blaženstva nebies dostanete,
som Mária a orodujem za vás.*

*Nad ránom žiarim ako Hviezda do vášho prebúdzania, aby sa hneď na začiatku dňa vo vás ľudské srdce ozvalo,
proste ma neodbytné, uzdravím vašich nemocných, čo kašľú krv, čo ochromeli i ktorým sa lepra vyhrýzla do svalov,
proste ma neodbytné, poznám biedu vašich hriechov, ktorí vraždíte i smilníte, ktorým rozdupáva dušu Leviatan a teda nechcete
vziať na seba kríž môjho Syna Ježiša, poznám vás všetkých, lebo vy ste zapríčinili, že sa dnes diabol ako v pekne cíti na svete,
ani sa nermúťte, som pri vás, ja vás v každom žiali poteším, neprenikne vám víchor do kostí, pretože som vašou ochranou,
v mene lásky pripravím svoje srdce pre ďalších sedem mečov bolestných, uverte Matke, že vás miluje, áno, ja som Pomocnica kresťanov,
som Mária a orodujem za vás.*

*Kraľujem nad deviatimi anjelskými chórmami i nad vami, vy nežné ľudské kvety, ktoré sa na anjelov iba ponášate,
kraľujem nad patriarchami, ktorým vánky nebeské prefukujú sivé vlasy múdrosti a ktorí sa mi koria celí v purpure a zlate,
kraľujem prorokom i básnikom, veď prečítajte si slová Syna Sirachovho, lebo ja vskutku som ako libanonský céder,
ako cyprus sionský, ako palma Kadesi a ruža v Jerichu, ako oliva v poli a javor pri vode som vyvýšená,
som viacej ako apoštoli: som ich Kráľovnou, ja, nad všetko stvorenie požehnaná žena,
krv mučeníkov, vyliata pre môjho Syna Ježiša, aj pre mňa tiekla, pretože som svoju vycedila v nociach úzkosti a bdenia,
som Kráľovnou, o ktorej vyznávajú, že je ako balzam a myrha, ako storax, galban, onyx a gutta, ako terebint a réva zošľachtená,
som Mária a orodujem za vás.*

*Aj nad pannami kraľujem a daň mojich poddaných je sladká, lebo Osmodeus sa pred nimi do temných diel zeme prebára,
som Pomocnicou Cirkvi víťaznej, pretože veľkosť odriekania všetkých miliónov svätých tri kvapky krvi z môjho materského srdca prežiarila,
som Kráľovná a veru mňa sa Satan nedotkol, je jediná som bez poškrvny dedičného hriechu počatá
a ruženec vám preto dávam do rúk, diatky moje, aby ste ešte v zemskej tvrdzi okúsili sladkosť môjho pohľadu a objatia,
ale vtedy aj volám silou úst, ktoré nežne bozkávali vášho Spasiteľa: Dosť, šialenci, lebo môj hnev je matkin hnev a vás už slová môjho hnevu ohlušia,
ja som Kráľovná pokoja a prikazujem vám: nech nevraždí brat brata, pošliape zbrane, ktorými vás diabol pokúša a pridúša,
som Mária a orodujem za vás.*

*Baránok boží, ktorý sníma hriechy sveta, odpustí vám, vypočuje vás a zmiluje sa nad vami,
ale najprv si sami navzájom odpustite, najprv vypočujte moje prosby a zmilujte sa nad mojimi slzami,
najbolestnejšia Panna, ktorej vaše hriechom zahnuté ústa zbabelo a pokrytecky vravia Zdravas,
miluje vás a oroduje za vás.*

*ŽIVOT JE ZOROU
NEBESKÉHO RÁNA,
púšť prísľubom a predobrazom vody.
Velebí moja duša svojho Pána,
že si ju ako vlastnú ovcu vodi.*

*Prešli sme hory, prešli suché moria
trnistou cestou po ruženci rokov
a kdekoľvek sme vpadli do prikoria,
najtvrdšie skaly spadli na prorokov.*

*A vždy nás Božie pochopenie stretlo,
keď veľké boli naše prvé piatky.
Nám, Pane, tvoje prísľúbené svetlo
zrkadlilo sa v slzách tvojej Matky.*

*Velebí naša duša svojho Pána,
duch pozdvihol sa k Bohu, svojej spáse.
Život je zorou nebeského rána
a do svätyne vedú kroky naše.*

*CUR DEUS HOMO
Podivná súhra. Všetci máme v krvi
sklon k neresti, a keď sa zo striech dymí,
sme za oheň. Kým padli naši prví
rodiačia, dávno zhrešili sme s nimi.*

*Nemýľme sa, mdlé hadie oko meria
každý náš krok i škrt, tma o nás snáva:
zrodili sme sa z otca Ahasvera
a matky Evy, čo to pochopila.*

*Cur Deus homo? Nebyť pádu v Raji,
čím získame si za odmenu Syna?
Ozaj si, Bože, skrytý v inotaji!
Blahoslavená Adamova vina,*

*blahoslavený strom, čo zdvihne Pána,
keď obstane ho Pilátova rota,
blahoslavená chvíľa umierania,
žlč, ocot, klince, pika, krv a voda!*

*NEPOŠKVRNENÁ
Milosrdná jak voda pramenistá
a celá jasná ako klenba siná
v horiacom kríku milosti sa blýska
nádoba čnosti, duša Máriina.*

*Čoho sa dotknú ruky Panny svätej,
ozdravie, skrotne, na lepšie sa mení.
Jej modlitby sú procesie svetiel,
jej slová výklad Božích prísľúbení.*

*Tma netuší, že v Nazarete skrytom,
kde v šere kvitne ruža rozjímavá,
Nepoškrvené Počatie je štítom,
ktorým si večno bráni ľudské práva.*

*Láskavé ako prísľub večnej jari
a celé jasné ako rajské víno
ľúbostným ohňom nevinnosti žiari
nepoškrvené srdce Máriino.*

*RANY ZEME
Tolko má krutých jaziev, že jej vrásky
sú brázdami. Kto ideš oráčinou,
s úctou sa prikloň k zemi, lebo z lásky
v bolesti rodí všetkých synov.*

*Tak ľahko brat sa s bratom znepriatelí
za cudzí vlas a keď si svoje istí,
krv zafičí a blednú archanjeli,
temnejú vrchy nočnej nenávisťi.*

KAROL STRMEŇ

Preblahoslavená

Slovenská Sedembolestná v bazilike Zvestovania v Nazarete

*Sme ako steblo, všetci zahynieme.
O hrob vždy nová inovať sa vije.
Tvrdá je žalosť pramatičky Zeme:
nevie si s ľuďmi rady bez Márie,*

*pretože nie sme číra márnosť, čosi
snívajúce, a márna krehká hlina,
a Zem to cíti, Boha za nás prosí
a deň čo deň mu sústrasť pripomína.*

*MAGNIFICAT
Spieva, je stehlíkom i lutnou rána,
jasá, že konečne Boh udrel päšťou
a volá: „Oži, bedač zdeptávaná,
tyranov drví pancier jeho bleskov!“*

*Tak nám to sľúbil na úsvite dejín,
keď prisahal, že ostane nám archou
a z neba príde k svojim osamelým
na vrškoch venčiť nádej patriarchov.*

*Usmiata šíri anjelovo Ave
na celý svet; čo bolo a čo bude,
pozýva k svojej bezprikładnej sláve,
pokorou kotviac v celom Božom ľude,*

*a nástojí: „Som slúžka ubiedená,
i keď vám nesiem Boha, nášho Kráľa!
Chváliť ma budú všetky pokolenia,
že z lásky som ho láskou milovala.“*

*BLAŽENSTVÁ
Blažení ste, keď chudoba vás chráni
v pobožnosti, čo z Boha Ducha sála.
Blažení všetci prenasledovaní,
ktorým ich krivda Táborom sa stala.*

*Blažení tichí, ako rosa prostí,
dedičmi zeme na úvrate nahom.
Blažení, ktorí smädia po svätosti.
Blažení, ktorí odpúšťajú vrahom.*

*Blažení, ktorých čisté srdce túži
po Bohu ako srňa po prameni.
Blažení, ktorí rozleptanej duši
prinesú pokoj mojich prísľúbení.*

*Blažení ste, keď moci zla vás plienia
a strýznených a odludštených ničia.
Semeno kľiči z lona umrtnenia.
Kráľovnou bude skromná Služobnica.*

*EVANJELIUM
Vybral sa ráno rozsievateľ a hádže
na všetky strany milosrdné zrno.
Ostatné viete. Jedno cez bodľačie
vydáva klas a iné opatrno*

*na pomedzí a kde-tu steblá ženú
o dušu z prsti, čo nič extra nemá.
Podvečer počuť plakať Magdalénu
a sandálkami klopať Nikodéma.*

*Keď chromí, slepí, zrelí na pokánie
zvestujú Matke skutky Ježišove,
skloní sa k nim a radí ako v Káne:
„Urobte verne, čokoľvek vám povie.“*

*Ja som mu matka, ale zakiaľ' skvostná
hodina jeho slávy nenájde,
nech tuká čas a robotujú krosná,
dňom-nocou tkám mu rúcho nezošité.“*

*PIETA
Sklonila hlavu, mŕtve telo drží
a o srdce si tlačí živú ranu
v bezkrvnom Srdci. Nevidno, či slzí,
pochmúrnu tvár má svetlom prerývanú.*

*No anjel začul pri nej znenazdania
utrpenie a slávu spletať v slová:
„Velebí duša Boha, môjho Pána,
keď zamlknutá Matka Ježišova.*

*seba i Syna v Duchu ukladala
na Otcov oltár. My tu pokľaknime
a pokrstení vo smrť Krista Kráľa
úfajme, v život, čo nás z kríža sníme.*

*Je dokonané. Nebo zvučí zlatou
slávnosťou brán a Otec Syna víta.
Na Golgote sa blyští rebrik katov
a čaša žlče Kristom nedopitá.*

*NANEBOVZATIE
Ako blesk svetlom obklopený žije
jej živá duša v tele oslnenom!
V byzantskom zlate večnej liturgie
nebo sa celé rozlieha jej menom,*

*je ako voda, ktorá na krištáli
jeruzalemských Benátok sa pení
trbletným privalom, je neustály
zdroj pevnej nádeje, štít okridlený.*

*Boh vyplnil, čo bolo náповeďou,
a v každom jeho prísľube sa brieždi.
- Pod nohami máš
mesiac Mohamedov,
okolo hlavy Newtonove hviezdy,*

*ó, dokonale vykúpená žena!
Posadili ťa za katedru, lebo
na Syna hľadiš taká sústredená,
že láske učíš vševediace nebo.*

*SEDEMBOLESTNÁ
Kto narodil sa v zemi Getsemani,
tak ako všetci jeho praotcovia,
ten o chlebe a soli rozjímání
pochopí moje getsemanské slová.*

*Keď celá zem mu ukazuje rany
a čuje ho len matka Ježišova,
hvízda si, vie, že zďaleka ho chráni
Mať, ktorá bez slz si ho nepochová.*

*Vtedy je Panna Mária vždy znova
a znova matkou, keď jej utýraný
Syn volá: Pomôž mi! A purpurová
noc zarieka sa snívať o svitaní.*

*Kráľovná naša, ovdovelá pani,
zem naša rodná plače ako vdova.
Zrodili sme sa v zemi Getsemani
jak všetci naši praotcovia.*

*PANENSKÁ MATKA,
DCÉRA SVOJHO SYNA,
nad všetko Božie tvorstvo vyvýšená,
láskavo prijmi svojho čeladína,
čo mimo teba útočišťa nemá.*

*V čase, keď v srdciach pribúdalo zimy
a na päste sa scvrkávali dlane -
modlitbe učiac pospolitité rýmy,
obetovali ti svoje odhodlanie,*

*úfnosť a plač. Ty, slúžka, čo si pani,
poslúž mu láskou na hlušine času
a štítom buď, keď klesá ukonaný
a od náreku pery sa mu trasú.*

*Zlo bubloce a vždy sa samo zgniavi,
len tvoje „staň sa“ nikdy nezahynie,
tvoj úsvit čaká holub popolavý,
zaskvej sa mu a ved' ho do svätyne.
(Úryvky)*

Dňa 15 septembra si celý katolícky svet pripomína sviatok Sedembolestnej Panny Márie, ktorá je patrónkou Slovenska. Aby sa táto skutočnosť hlbšie a výraznejšie zdôraznila, Konferencia biskupov Slovenska rozhodla, že jej bude zasvätený celý rok 2014. A tak sme svedkami, že celý rok putujú do národnej svätynie v Šaštíne zástupy veriacich, aby vyjadrili úctu a vďačnosť Patrónke Slovenska.

Mariánska úcta má na Slovensku dlhú tradíciu, ktorá siaha až do cyrilo-metodského obdobia. V stredoveku došlo v Európe k nebyválnemu rozkvetu mariánskeho kultu, čo sa začalo výrazne prejavovať vo viacerých formách s osobitným dôrazom na určitý aspekt života Panny Márie. A vtedy slovenskej duši a slovenskej mentalite najviac vyhovovala úcta k bolestiam našej nebeskej Matky. Možno to bolo aj tým, že každodenný život slovenského ľudu poznal a zakusoval viac bolesti než radosti a najlahodnejšie mu padlo stotožniť sa s bolesťami Božej matky. Toto vyjadruje aj dekrét pápeža Pia XI., *Celebre apud Slovaccham gentem* (z 22. apríla 1927), v ktorom Sv. Otec píše: „Svedectvom toho, s akou láskou a s akou zbožnosťou sa Slováci túlia k Bohorodičke, ktorú si zvykli nazývať Sedembolestnou, je aj to, že všade sa stavali kostoly k jej úcte a že pápež Benedikt XIII. v roku 1727 povolil, aby sa Sedembolestná Panna Mária uctievala ako patrónka Slovenska.“

Sviatok Sedembolestnej Panny Márie je pozoruhodný aj tým, že má vlastnú sekvenciu. Toto privilegium majú okrem sviatku Sedembolestnej iba tri ďalšie veľkosviatky: Veľká noc, Turíce a sviatok Božieho Tela a Krvi. To znamená, že medzi prvým a druhým čítaním sa recituje alebo spieva hymnus *Stabat mater dolorosa* (Stála matka bolestivá).

Hymnus *Stabat Mater* vznikol v 13. storočí a má veľmi dojemnú históriu. Patrí k najkrajším hymnickým skladbám stredoveku. Má jednoduchú básnickú formu (štvorstopový trochej), lahodný rým a vyvoláva v duši elegický a hlboko pôsobivý duchovný účinok. Niet teda divu, že mnohí básnici ho prekladali a mnohí skladatelia ho zhudobnili. V angličtine jestvuje vyše šesťdesiat prekladov a doteraz ho zhudobnilo asi 20 skladateľov. Medzi nimi sú také známe mená ako je Palestrina, Scarlati, Rossini, Haydn, Dvořák, Vivaldi, Kodály a ďalší.

Za autora tejto hymnickej piesne sa všeobecne pokladá františkánsky básnik Jacopone da Todi, ktorý žil v rokoch 1230-1306. Narodil sa v talianskom mestečku Todi v Umbrii, neďaleko mesta Perugia. Jeho pôvodné meno bolo Jacopo dei Benedetti a bol synom bohatej aristokratickej rodiny. Vyštudoval právo na univerzite v Bologni a pôsobil ako úspešný advokát. V roku 1267 sa oženil. Za manželku si vzal mladú a peknú dievčinu šľachtického rodu menom Vanna. Vanna di Guidone vynikala nielen telesnou krásou ale - na rozdiel od svojho manžela - bola neobyčajne zbožnou osobou, známou pre jej súcit s chudobnými a trpiacimi. Usilovala sa

slovom a príkladom obrátiť aj svojho manžela, ktorý mal povest' svetáka, pôžitkára a lakomca. Modlila sa za jeho obrátenie a aby zadosťučinila za jeho rozmarný život, umŕtvovala svoje telo pôstom a tým, že pod nádherným oblekom, ako sa slušalo na šľachticu a manželku bohatého advokáta, nosila umŕtvujúci pás a hrubú drsnú košeľu.

Jacopo s pýchou bral svoju manželku do spoločnosti a na verejné zábavy. Pri jednej príležitosti sa zúčastnil turnaja, ktorý sa konal na námestí v Todi. Počas turnaja sa zrútil štadión, pri čom zahynulo niekoľko divákov a medzi nimi aj Vanna. Len keď jej mŕtvolu pripravovali pre pohreb, Jacopo mal možnosť vidieť, akým umŕtvovaním a pokáním jeho manželka odčinovala jeho svetácky život. Tak hlboko sa ho to dotklo, že sa vzdal advokátskej kariéry, svoj majetok rozdal chudobným a stal sa členom Tretieho rádu sv. Františka. V praxi to znamenalo, že nasledoval príklad sv. Františka, ale žil mimo kláštora. Ako osamelý pútnik chodil z obce do obce a tak získaval ľudí pre Krista. Jeho spôsob ohlasovania Evanjelia boli dosť čudné a nezvyklé, takže ľudia ho nazývali Jacopone (čudácky, pomätený Kubo), čo on nepokladal za urážku, ale osvojil si to ako nové meno.

Jacopone vysvetľoval a ospravedľňoval svoje správanie poukazom na prvých kresťanov, ktorí tiež často boli na smiech a výsmech súčasnej spoločnosti a ktorí - ako píše sv. Pavol, sa nehanbili byť „blázni pre Krista“ (1 Kor 4,10). V očiach sveta boli bláznami aj tí, čo rozdali svoj majetok a vymenili pohodlný život v spoločnosti za asketickú existenciu na púšti. V tomto zmysle bol „bláznom pre Krista“ aj František z Assisi, aj jeho spolubrat Juniper. Teda Jacopone iba pokračoval v stopách mnohých úctyhodných predchodcov. (Mimo-

chodom: Dejiny kresťanstva, najmä východného kresťanstva, sú plné takýchto „bláznov pre Krista“. V Ruskej pravoslávnej cirkvi k nim patrili také uctievané sväte osobnosti, ako bol sv. Vassilij Blažený /1468-1552/, sv. Xénia Petrohrad-

ská /1730-1803/, početní jurodivci, niektoré postavy románov F. M. Dostojevského, atď)

Jacopone bol však aj rodeným básnikom. Písal básne (tzv. laudi, spevy na oslavu Boha) v latinčine i v rodnom umbrijskom nárečí.

Mnohé z nich boli hlboko duchovné a patria k skvostom stredovekej kresťanskej poézie, iné zas boli údernou a neúprosnou satirou a kritikou súčasných pomerov v Cirkvi i v spoločnosti.

Po desiatich rokoch osamelého vandrovania (v r. 1278) zaklopal na dvere františkánskeho kláštora a žiadal, aby ho prijali do ich spoločenstva ako brata. Vzhľadom na povest' akú vo verejnosti mal, mnísi dlho váhali, či prijať medzi seba človeka s takými čudáckymi spôsobmi. Ale on ich presvedčil, že je ochotný podriaďiť sa disciplíne kláštorného života. Ako dôkaz zložil dojemnú poému o marnostiach sveta, ktorá mu potom otvorila dvere do kláštora. Tu sa ukázal ako poslušný a svedomitý rehoľník. Popri rehoľných povinnostiach ďalej skladal básne a duchovné spevy. Jeho predstavení ho nahovárali, aby sa zdokonalil v štúdiu teológie a prijal kňazské svätenie. On však zo skromnosti odmietal a ostal až do konca svojho života obyčajným frátrom. Nazývali ho Fra Jacopone.

V posledných desaťročiach 13. storočia Cirkev, spoločnosť i františkánska rehoľa prechádzali krízovým obdobím. Jacopone to ťažko znášal. Jeho povaha mu nedovoľovala ostať nečinným, najmä pokiaľ išlo o rehoľu a Cirkev. Po smrti sv. Bonaventúry sa totiž vo františkánskom hnutí začali prejavovať odklony od pôvodného poslania. Jedna skupina františkánov, tzv. špi-

rituáli alebo fraticelli, ku ktorým patrili aj Jacopone, nástojila na absolútnej chudobe a na prísnom mnišskom a asketickom živote. Druhá skupina bola naklonená robiť určité ústupky v oboch smeroch. Špirituáli mali svojho podporovateľa v pápežovi Celestíni V. Ale dobrácky pápež Celestín po krátkom pontifikáte odstúpil a na jeho miesto prišiel Bonifác VIII. (1294-1303). Bonifác bol pápežom svojej doby, ktorému prepych a pohodlie boli oveľa bližšie než chudoba a odriekanie. Bol viac naklonený podporovať skupinu konventuálov, než špirituálov. Jacopone ostro proti nemu vystupoval nielen poéziou, ale aj činmi. V jednej svojej básni (Laud 83) mu vyčíta, že je „Lucifero novello a ssedere en papato; lengua de blasfemmia, ch'el mondo ai 'nvenenato“ (Nový Lucifer na pápežskom tróne; bohorúhavý jazyk, ktorý otrávil svet).

Takéto vystupovanie malo svoje následky. Jacopone bol exkomunikovaný a uväznený. Aj keď prejavil ľútosť a odprossoval za svoje priestupky, pápež Bonifác mu odmietal dať milosť. Fra Jacopone prijal väzenie ako vôľu Božiu a pokladal ho za príležitosť konať pokánie. V žalári strávil päť rokov. Až po smrti pápeža Bonifáca bol prepustený na slobodu. Posledné tri roky svojho života prežival v kláštore. Spolubratom bol vzorom pokory a obdivuhodnej duchovnosti. Často ho našli modliaceho a v slzách nad chladnosťou sveta a nad tým, že „Láska nie je milovaná“. V tomto čase vznikla aj jeho najznámejšia básnická skladba, *Stabat Mater dolorosa* - Stála Matka bolestivá.

Táto 60-veršová elegická báseň veľmi rýchlo získala obľubu na celom európskom kontinente. O jej obľube svedčí aj to, že keď pápež Sixtus (v roku 1482) rozšíril sviatok Sedembolestnej Panny Márie pre celú Cirkev, bola určená ako sekvencia liturgického omšového textu.

V slovenskom preklade je známa ako pôstna pieseň Stála Matka bolestivá a možno ju nájsť v *Jednotnom katolíckom spevníku* pod číslom 172. Pri zostavovaní *Spevníka* preklad bol jazykovo upravený, ale napriek tomu vznikla dosť archaicky. Máme však aj pekný moderný preklad, ktorý pripravil Karol Strmeň a uverejnil ho v zbierke prekladov poézie *Návštevy* (Zv. I., SÚSCM Rím 1972, s. 88-90). Reprodukujú sa tu rovnobežne s latinským originálom ako príspevok nášho časopisu k oslavám roku Sedembolestnej:

*Stabat mater dolorosa
juxta Crucem lacrimosa,
dum pendebat Filius.*

*Cuius animam gementem,
contristatam et dolentem
pertransivit gladius.*

Stabat Mater

Hymnus na Sedembolestnú

Ozrode zápiskov hovorí sám autor vo svojich spomienkach Z ďalekých ciest: „Mám pred sebou zápisky, starý čierny zošit, v ňom drobné litery... Zápisky sa zrodili z očakávania a v očakávaní... Ani na um mi neprišlo, že zostanem nažive... Po roku očakávania popravy nazdával som sa, že som úplne vyrovnaný, pripravený, jednako som sa obával, či sa zachovám, ako sa patrí. Preto som napísal tie listy (1). Do cely mi dali papier a ceruzu...“ (2).

Podstatná časť záznamov sa nachádza v zošite, ktorý Alexander Mach nazval „Čierny zošit“ (3). Druhým dokumentom je zošit, v ktorom sú záznamy zo súdu v čase od 10. septembra 1946 do 29. marca 1947. (4)

Ďalšími podkladmi sú listy, lepšie povedané lístočky formátu cca A5 preložené do formátu A6 poskladané do takýchto minizošitov, alebo samostatné lístočky cca formátu A6, prípadne aj menšie.

S pomocou týchto podkladov sa A. Mach pustil do spracúvania pamätí, o čo ho požiadali z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied (SAV) a viackrát o tom s ním hovoril aj Juraj Špitzer. Na týchto dokumentoch vidno jeho poznámky napísané už „na slobode“.

Na slobode?

Takéto obdobie relatívnej slobody sa skončilo inváziou vojsk Varšavskej zmluvy, keď SAV dovtedy napísané spomienky vrátila. Išlo napríklad o priebeh a výsledky rokovaní s Hitlerom v Salzburgu, po ktorých sa A. Mach stal ministrom vnútra.

V písaní však jednako pokračoval aj za sťažených podmienok, keď mu odmietli prístup do archívov, dokonca aj štúdium v Univerzitetnej knižnici a stal sa predmetom záujmu Štátnej bezpečnosti (ŠtB).

Dňa 3. augusta 1972 ho predvolali na „februárku“ a usilovali sa ho získať do akcie proti sionizmu. Keď mu vysvetľovali, čo všetko sionisti robia, odpovedal, že v tom sa nevyzná.

Podakoval sa aj za ponuku, že ho odvezú autom na chatu pri Harmónii, kde sa s manželkou zdržiaval.

Zvláštnou kapitolou v tejto oblasti je pokus ŠtB získať jeho priateľa Doda (Alfréda) Engelmana (5), aby donášal. Pre Doda to bol ťažký problém, ktorý vyriešil A. Mach:

„Dodo, nenechám Ťa trápiť. My sa vždy dohodáme, čo im povieš a budeme im takto zapratávať hlavy.“ No a tak sa stal z Doda „spolupracovník“ ŠtB!

Život A. Macha - aj „na slobode“ - má mnoho zaujímavých stránok.

Ferdiš Takáč (6), jezuita, niekdajší redaktor denníka Čas, šéfredaktor Katolíckych novín zachytil, ako to bolo s myšlienkou A. Macha zastreliť Hitlera. (7)

Ivan Lazar Krmptič (8) získal svedectvo A. Macha o postoji arcibiskupa Stepinaca (9) k politickej situácii, ktoré zavážilo v procese blahorečenia neskoršieho kardinála. I. L. Krmptič veľa vykonal pre Cirkev na Slovensku. Medziiným zabezpečil - v spolupráci s Vilom Kovárom (10) - slovenské vydanie ilustrovanej Biblie pre deti v Záhrebe. S pomocou biskupa Pavla Hnilicu (11) a spolupráce dr. Jozefa Telgarského (12) zorganizoval vydanie diela o živote pred narodením v

Osvete Martin.

Ale aj prenasledovanie A. Macha trvalo do konca jeho života, o čom svedčí tiež moja snaha vybaviť pre manželkiných rodičov garsónku, ktorá sa uvoľnila v našom dome. Vec bola na dobrej ceste, lebo k nej bol priaznivo naklonený predseda Stavebného bytového družstva (SBD) Dezider Lengyel, ktorý ako mladý dozorca v Leopoldove strážil práve reprezentantov prvej Slovenskej republiky a došlo tam k ľudskému zblíženiu s väzňami, aj preto, že väzni pomáhali mladému príslušníkovi pri maturite.

Vybavenie bytu však zmaril člen domovej samosprávy, pracovník Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska (KSS).

Samotný predseda SBD sa ospravedlnil, no sľúbil vybaviť byt neskoršie. To aj spravil, ale A. Mach sa už toho nedožil. Keď sme sa D. Lengyela, vtedy aj člena predsedníctva obvodného výboru KSS „pero forma“ pýtali, čo sme dlžní, zadával sa a povedal iba toľko: To bola povinnosť môjho svedomia.

V roku 1976 si A. Mach zhotovené písomnosti usporiadal „na kôpky“, aby ich dal sestre Elene-Ilke prepisovať na stroji. Vtedy dostal spolu s manželkou predvolanie na dôchodkový úrad. Tam mu vyčítali, že poberá dôchodok.

- A to má hladovať? - replikoval A. Mach.

Potom prišla správa, že z chaty sa dymí. V denníku dňa 16. januára 1976 A. Mach uviedol: chata vyrabovaná.

Táto surovosť vyvoláva rad otázok.

- Prečo zhabanie písomností neriešila ŠtB tak, ako to mala v tom čase vo zvyku?

Ako v prípade Msgr. Viktora Trstenského, dr. Jozefa Jablonického, do bytu ktorého vtrhli aj keď jeho manželka bola vo vysokom stupni požehnaného stavu, alebo Pavla Čarnogurského.

- Prečo vôbec ukradli písomnosti A. Macha, prečo ich poslali do Prahy? A komu?

Na vysvetlenie kolovali v tom čase domnienky. Jedna hovorila, že to nariadil Gustáv Husák. Druhá, že jeho odporcovia.

Po prevrate v roku 1989 však veci a písomnosti zabavené počas „normalizácie“ majiteľom vracali.

O to sa usilovala aj dcéra A. Macha Marta Bišťanová. Pomáhal jej pritom spisovateľ Anton Baláž - autor diplomovej práce Alexander Mach ako novinár, ktorý požiadal o pomoc aj svojho priateľa Ladislava Pittnera, v tom čase riaditeľa FBIS v Prahe a potom - ešte za federácie - slovenského ministra vnútra. Neúspešne!

Kuriózna situácia vyvoláva ďalšie otázky:

- Kde boli štrnásť rokov písomnosti ukradnuté pri vlámaní?

- Kto bol ich držiteľom?

- Prečo ich držiteľ po prevrate nevrátil rodine?

- Prečo ich pri delení archívnych fondov neodovzdal Slovenskej republike?

V roku 1997 som sa dozvedel, že sa nachádzajú v Archive Ministerstva vnútra Českej republiky a zaoberajú sa nimi historici, ktorí tam nachádzajú nové pohľady na dôležité udalosti, ako napríklad, že otázka samostatnosti nespada z neba v marci 1939, ale už koncom roku 1938, keď sa v Modre na túto tému hovorilo s ministrami pražskej vlády. Preto som zatiaľ písomnosti nechal v Prahe. Až neskoršie, keď som sa stretol s výčitkou, prečo si

vené „na slobode“, poväčšine fragmenty spomienok som uložil do SNA. Z týchto materiálov vznikla kniha Z ďalekých ciest.

Neskoršie Archiv bezpečnostných služiek v Prahe zdigitalizoval písomnosti pravdepodobne z kópií spravených pred odovzdaním dokumentov Slovenskej republike.

***

V tejto súvislosti sa vynára ešte ďalšia záhada.

Rodina nedostala „lístočky“, na ktorých sú záznamy od 30. marca 1945 do 10. augusta 1945. Digitálna forma sa - našťastie - zachovala v ar-

chíve bezpečnostných zložiek..

chíve bezpečnostných zložiek..

A vynára sa aj ďalšia otázka. Chýbajú záznamy od 11. augusta 1945 do 26. októbra 1945, teda z tábora Natternberg. Žeby A. Mach - hoci v sťažených podmienkach - nepísal?

Kuriózný je aj tento prípad. V roku 1988(!) som získal informáciu, že istý príslušník ŠtB (neskoršie vysvitlo, že už bol mimo služby) ponúka za značnú sumu denník A. Macha z prvých čias v Leopoldove. Akciu, v rámci ktorej som zabezpečil viac kópií financoval darca, ktorý si originál denníka uschoval. Kópiu denníka som pripojil k ostatným materiálom uloženým v SNA.

V roku 2013 - po dvadsiatich piatich rokoch od roku 1988 - sa originál dostal rodine. Tento denník obsahuje záznamy od októbra 1947, kedy A. Macha eskortovali do Leopoldova do mája 1949. Niektoré záznamy z tohto denníka sa uvádzajú aj v tejto práci

***

Zápisky aj listy sa uvádzajú chronologicky. Zvláštnu časť tvoria zápisy v americkom zajateckom tábore v Natternbergu - od 23. mája 1945 do 28. októbra 1945. Z tohto

obdobia je však niekoľko spomienok napísaných až v roku 1946 v Bratislave. Tieto sú združené v rámci kapitoly Natternberg.

V Natternbergu vznikla rozprava A. Macha o boji za sebaurčenie Slovenska.

V rámci denníka sú občas výpisky alebo úvahy nad prečítanými knihami, ktoré dokumentujú, čo „v očakávaní“ A. Mach čítal. Z diel sa vyberajú aspoň niektoré myšlienky. V prípade rozsiahlejších úvah, ako je to pri dielach Dostojevského, Bloya alebo Bernanosa, uvádza sa len obsah, poťažne niektoré myšlienky.

Literatúra, ako sa čitateľ dozvie, bola pre A. Macha posilou. Stačí spomenúť záznam z 9. augusta 1945, keď v americkom zajateckom tábore, kde sa ľudia „potácali“ od hladu, zacituje si - spamäti - ruského klasika.

Myšlienky z kníh a úvahy sa od vlastných záznamov oddeľujú znamienkom a iným typom písma. Citáty z literárnych diel sú kurzívou.

Denníkové záznamy a listy majú pečať povzbudzovania manželky a detí a prípravy na čas, keď už s nimi nebude. Často však pripomína, že sa stretnú „tam nad hviezdami“. „Maľučkým“ deťom, ktoré ešte nechápali situáciu, sa snaží zanechať radostné spomienky.

Z pozostalosti A. Macha sa čitateľ dozvie, že v najlepšom veku očakával svoj skorý koniec, ale v starobe si bližiaci odchod dost presne predpovedal. Keď syn Paľo volal z Havířova, že príde k narodeninám až ďalšiu sobotu, odpovedal: To ja tu už nebudem.

Denníkom a listom zveruje aj svoju životnú filozofiu, ktorú doba niekedy aj prekričala.

Pred súdom berie na seba zodpovednosť aj za iných a svoje výhrady neuvádza pred senátom, ale niekedy ich zveruje denníku. Tak vyjadruje aj sklamanie (13) zo svedeckej výpovede Antona Mederlyho, ktorý sám, ako i jeho brat Karol bol vysokým činiteľom Slovenskej republiky.

Podobne sa staval A. Mach aj ku klamstvám.

Postoj A. Macha po desaťročiach

Spomienky k zápisom Alexandra Macha

(Pokračovanie zo čísla 14)

V písomných dokumentoch sa viacerí autori zmiňujú o Štefánikovi ako o mužovi „chatrného zdravia“. Všeobecne bolo známe, že Štefánik sa viackrát podrobil operačným zákrokom pri liečbe žalúdočných vredov. Kautský uvádza [s. 115 a nasl.], že kľúč k podstate jeho nemoci sa objavil až pri pitve, keď sa zistilo, že okrem stôp po predchádzajúcich operáciách, bol žalúdok bez akýchkoľvek chorobných znakov. Pitevný lekár Dr. J. Kabelík dospel k názoru, že nemoc, ktorou Štefánik trpel, bola tzv. vagotónia, porucha vtedy málo známa. Podrobnejšie sa o tom zmiňuje Prof. Jan Kabelík, DrSc. o vyše tridsať rokov neskôr, už ako prednosta Ústavu na Palackého univerzite v Olomouci, a to v liste z 9. dec. 1957, adresovanom do Jaroměře generálovi Španielovi v. v., bratovi O. Španiela, českého sochára, medailéra, profesora Akadémie výtvarných umení v Prahe, ktorý odobral Štefánikovi odtlačok na posmrtnú masku.

V liste Prof. Kabelík o. i. píše: „Štefánika jsem pitval, ...pitevný protokol byl velmi podrobný a musí být uložen v Povereníctvu zdravotnictví... Pamatuji si dobře na nález. U generála Štefánika byla provedena gastroenteroanastomosa, t. j. přišíť horních částí tenkého střeva k žaludku, což se dělá někdy u léčení žaludečního vředu. Operace byla dobře zahojená. Rekonstruuji si celý obraz takto: Štefánik trpěl pravděpodobně silnou vagotonií, která simulovala žaludeční vřed. Když po operaci obtíže neustaly, a ustát nemohly, neboť šlo nikoliv o žaludeční vřed, Štefánik se asi domníval, zcela logicky, že když obtíže trvají, že nemohlo jít o vřed, ale o vážnější věc a tedy o rakovinu. Proto též Štefánik soudil, že jeho života je namálem... Ve skutečnosti však při všech těch obtížích nebyl jeho život ohrožen.“

Názvom vagotónia (parasympatikotónia, lat. parasympathikotonia) sa označoval nepríjemný tonus vagu (parasympatiku, lat. parasympathiku). Psychické podnety sú jedným z činiteľov, ktoré vedú k rôznym modifikáciám tonusu srdcových nervov. U niekoho sa to prejavuje viac, u iného menej, ale najvýraznejšie prejavy sa vyskytujú v afektívnych stavoch, ako sú úzkosť, sklamanie, hnev, radosť, zľaknutie, hanba. Stav príjemný zvyšuje, nepríjemný znižuje tonus centra orgánizmu. Pri vagotónii ide vlastne o poruchu udržiavania vegetatívnej rovnováhy človeka. Nerv vagus sa od ostatných mozgových nervov líši tým, že povedľa funkcií senzitivných a motorických upravuje aj reflexné výkony v podvedomí, napr. môže vyvolať zvracanie. Vychádza z mozgového kmeňa do väčšiny útrobných orgánov a gbvku každej stene žalúdka tvorí tri vetvy. Keďže Štefánik prekonal niekoľko operácií žalúdka, mohlo pri nich dôjsť k poškodeniu týchto nervov a k narušeniu ich funkcie. O fyzických prejavoch Štefánikovej nemoci píše vo svojich spomienkach aj francúzsky generál M. Janin, s ktorým bol Štefánik na Sibíri: „Jeho precitlivosť spôsobila, že jeho duševný stav z vývinu udalostí sa prejavoval na jeho stave telesnom. Najmä, keď sa veci vymkli jeho kontrole a nebol schopný beh vecí zmeniť...“

Záverová poznámka: Štefánikov vrúcny vzťah k francúzskemu politickému prostrediu bol po prvej

svetovej vojne všeobecne známy. Preto vznikla domnienka, že ako významná osobnosť v odborných, diplomatických a vojenských kruhoch, bol v Paríži prijatý aj za slobodomurára. Avšak výskumy francúzskeho historika Bernarda Michela v archívoch lóže Veľkého Orientu v Paríži hovoria, že neexistuje žiadna stopa, ktorá by dokazovala príslušnosť Štefánika k nejakej parížskej slobodomurárskej lóži. Jeho meno sa dokonca nenachádza ani v zoznamoch členov francúzskej lóže Priateľstvo národov, ktorá vtedy prijímala členov zo strednej Európy. Rovnako Štefánikovo meno nefiguruje ani v zoznamoch slobodomurárskych lóží pôsobiacich na Slovensku [Hradská K.: Slobodomurárske lóže v Bratislave. Vydavateľstvo Ivan Štefánik,

JAROSLAV LONGAUER

Milan Rastislav Štefánik

Jeho život a zahraničný odboj v 1. svetovej vojne

Bratislava 2005, s. 143. Kniha vyšla s podporou Ministerstva kultúry SR a Európskej kultúrnej spoločnosti]. Pritom je známe, že o Štefánika prejavili záujem viaceré slobodomurárske lóže, napríklad nezávislá česká lóža Dílna lidskosti i jedna z troch lóží v Oriente Praha.

Štefánikovi adresoval list aj veľmajster Talianskej slobodomurárskej lóže 9. jan. 1919, teda v čase, keď bol Štefánik ešte pri čs. légiách na Sibíri. V liste píše, že Štefánika si vážil ako človeka, ktorý „tvoril neprekoneľný front anarchii, tyranii, ako aj nekonečnej demagógii plnej vášni... Navrhujem celkom úprimne a bez postranných úmyslov, aby sme udržiavali korešpondenciu kvôli vzájomným informáciám, ktoré by nám pomohli zneškodniť a prekonať všetky prekážky z jednej i z druhej strany a ktoré by nás mohli vzdialiť od cieľa - založiť slobodomurársku lóžu v Česku, sústrediac ju v Prahe, aby sme mohli použiť slobodomurárstvo v priateľských vzťahoch medzi dvoma národmi...“ [Hradská, s. 144]. Nuž, všetky tieto ponuky zostali nenaplnené. O členstvo v slobodomurárskom spolku Štefánik, ako vidno, vážny záujem neprejavil.

Toto konštatovanie potvrdil aj plukovník francúzskej armády, Doktor historických vied Frédéric Guélon, riaditeľ Odboru pozemného vojska Vojenského historického ústavu obrany, na svojej prednáške na tému Milan Rastislav Štefánik z pohľadu francúzskych vojenských archívov, ktorá sa uskutočnila 4. apríla 2006 v Bratislave, pod záštitou francúzskeho veľvyslanca v SR.

NA ZÁVER

V Doslove k druhému vydaniu knihy (r. 2007) Kauza Štefánik... Legendy, fakty a otázky..., autor E. K. Kautský píše, že keď jeho kniha prišla na trh v januári 2005, bola v priebehu niekoľkých mesiacov, vrátane dotlače, vypredaná. Hneď vyvolala dve protichodné reakcie. Jedni ju vi-

Benešom boli dobré, dnes už málokto uznáva za pravdivú. Ak bol nejaký spor o Štefánikovi, história ho už rozhodla, alebo ešte rozhodne bez ohľadu na to, čo vytvorila legenda, alebo čo hovorili takí činitelia, ako boli jeho spolupracovníci Masaryk a Beneš, ktorí si pevne sadli - jeden na prezidentský stolec a druhý na kreslo ministra zahraničných vecí, dali sa oslavovať ako osloboditelia a na Štefánika sa dívali ako na pastorka, s ktorým si nevedeli rady. Voči svojmu odbojovému spolupracovníkovi sa nezachovali ani spravodlivo, ani slušne - napísal Dr. J. Lettrich r. 1961 v exile.

Ak by bol Štefánik na slovenskej pôde 4. mája 1919 vystúpil z lietadla zdravý, nepochybne by sa bol aktívne zúčastnil aj usporadúvania

sal: „V jednom štáte nemôžu existovať vedľa seba dve protirečiacie legendy“. S tým teda bolo treba „niečo robiť“!

A tak Masaryk požiadal novinára Peroutku [Peroutka F.: Budování státu 1918-1923. Bratislava NLC, 1998], aby napísal niečo o smrti Štefánika. Masaryk vediac, že neexistovali objektívne informácie, sám mu potom nadiktoval svoje. Peroutka to ošperkoval svojím štýlom do tejto konečnej úpravy: „V neděli 4. května 1919 před polednem chystala se Bratislava slavnostně uvítat Štefánika. ...Deputace a zástupci vlády čekali, aby jej pozdravili v tom okamžiku, kdy po letech zas vystoupí na půdu vlasti... velký italský dvouplošník začal kroužit nad blízkým letištem. Bylo větrné počasí. Snad zražen větrem, snad z jiné, nikdy nevysvětlené příčiny aeroplán prudce zakolísal, začal kolmo padat k zemi... Tragedie jak se tušilo, byla dokonána... V určitém ohledu zůstalo Slovensko zemí Jánošíků... A musíme přemýšlet, jakou roli by byl hrál v demokratické republice tento zarytý individualista s aristokratickými zálibami, kdyby ho nebyl osud skolil na samém počátku... A jaké by z toho vznikly zmatky?! Z tohoto článku přímo "vanie" nelichotivá charakteristika názorů Masaryka na osobnost Štefánika.“

Článok v Píťomnosti vyvolal na Slovensku veľké pobúrenie proti Peroutkovi, hoci skutočným pôvodcom článku bol pán prezident Masaryk! Takto sa teda dostala do povedomia verejnosti "oficiálna" verzia Štefánikovej havárie, napodiv „oficiálne neprekonaná“ dodnes!

Sochu Štefánika, ktorá stojí v Bratislave pred novou budovou Slovenského národného divadla, považujem za nedôstojnú, lebo dehonestuie osobnosť, ktorú zobrazuje. Tam má stáť socha Štefánika - generála francúzskej armády! Lebo čo Štefánik urobil pre oslobodenie našich národov a vznik Česko-Slovenskej republiky, dosiahol ako člen generality víťazných spojencov v 1. svetovej vojne. A nie ako „letištý poslíček“, či „hangárový zriadenec“, ako to symbolizuje jeho pos-toj a kombinéza.

A navyše, pozorné oko slovenského diváka si všimne so smútkom v duši, že sochu umiestnili (náhodou?!) „pod chvost českého leva“, vyzdvihnutého na pylóne do výšky, takmer „až nad oblaky“!

A navyše, v koncepcii skladby súsošia bolo vari treba sochu Štefánika „skryť“ pred pohľadmi návštevníkov Slovenského národného divadla?! Lebo od vchodu do budovy divadla sochu za-krýva masívny pylón, a vidno ju len z brehu Dunaja.

LITERATÚRA

- Juriček J.: M. R. Štefánik. Mladé letá, Bratislava 1968.
- Štvrtecký Š.: Náš Milan Rastislav Štefánik. Smena, Bratislava 1990.
- Kalvoda J.: Genese Československa, Panevropa, Praha 1998.
- Đurica M. S.: Milan Rastislav Štefánik, priblížiť sa k pravde. THB, Bratislava 1998.
- Đurica M. S.: Dejiny Slovenska a Slovákov... LÚČ, Bratislava 2003.
- Kautský E. K.: Kauza Štefánik. Legendy, fakty a otázky... Matica slovenská 2004.

V spomienke na Milana Rastislava Štefánika pri 95. výročí jeho tragickej smrti.

Dočasný hrob Milana Rastislava Štefánika